

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Radomska-Stęplewska

po rozpoznaniu w dniu 22 grudnia 2021 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Miasta P.

przeciwko A. P.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionych przez powoda i pozwaną

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 22 lutego 2021 r.

sygn. akt I C 1825/20

1. oddała obie apelacje;

przyznaje radcy prawnemu A. M. ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu kwotę 1.476 zł brutto tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanej w postępowaniu na skutek apelacji pozwanej;

zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanej w postępowaniu na skutek apelacji powoda;

nie obciąża pozwanej obowiązkiem zwrotu na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego powoda w postępowaniu na skutek apelacji pozwanej.

Małgorzata Radomska - Stęplewska

UZASADNIENIE

Powód Miasto P. wystąpił z **pozwem** przeciwko A. P. i wniósł o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym i zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwoty 45.055,21 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty, kwoty 9.053,15 zł tytułem skapitalizowanych odsetek od kwoty 45.055,21 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że jest właścicielem lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) w P.. Pierwotnie lokal zajmował J. A., a po jego śmierci w stosunek najmu wstąpiła M. Ć. z którą zamieszkiwała pozwana. Po śmierci M. Ć. pozwana A. P. nie wstąpiła w stosunek najmu. Pozwana nie wyprowadziła się z zajmowanego lokalu, a w konsekwencji powód w dniu 13.10.2010 r. uzyskał wyrok eksmisyjny przeciwko pozwanej. Jako podstawę prawną

swojego żądania powód wskazał artykuł 18 ustęp 1 i 2 ustawy o ochronie praw lokatorów wskazując, iż żądanie pozwu obejmuje okres bezumownego korzystania z lokalu przy ulicy (...) za okres od 1 stycznia 2014 roku do 30 stycznia 2018 roku. Pozwana zdała powodowi lokal dopiero w dniu 30 marca 2018 r.

W dniu 29 stycznia 2020 r. Sąd Rejonowy Poznań- Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu wydał nakaz w postępowaniu upominawczym i nakazał, aby pozwana A. P. zapłaciła stronie powodowej Miastu P. kwotę 54.108,36 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi: od kwoty 45.055,21 zł od dnia 1 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty, od kwoty 9.053,15 zł od dnia 21 lutego 2019 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 2.706 zł tytułem kosztów postępowania sądowego oraz kwotę 3.600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty kosztów postępowania i kwoty kosztów zastępstwa procesowego liczonymi od dnia prawomocności niniejszego nakazu do dnia zapłaty, w terminie dwóch tygodni od doręczenia niniejszego nakazu zapłaty albo wniosła w tym terminie sprzeciw.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana zaskarżyła nakaz zapłaty w całości i wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu wraz z odsetkami za opóźnienie. Pozwana zakwestionowała roszczenie co do zasady jak i co do wysokości oraz podniosła zarzut przedawnienia roszczenia, nadużycia przez powoda prawa z uwagi na sprzeczność jego roszczenia z zasadami współżycia społecznego.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwana wskazała, że roszczenie powoda jest przedawnione, bowiem jako świadczenie okresowe powinno przedawnić się po trzech latach. Nadto żądanie zapłaty jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, zasadami słuszności oraz sprawiedliwości społecznej. Pozwana wskazała, że wyrokiem eksmisyjnym Miasto P. zostało zobowiązane do przedstawienia pozwanej oferty umowy najmu lokalu socjalnego. Przez osiem lat powódka takiej oferty pozwanej nie złożyła. Umowę najmu lokalu socjalnego pozwana zawarła z powodem 30.04.2018 r. Zdaniem pozwanej od chwili wydania wyroku eksmisyjnego posiadała prawo do korzystania z lokalu przy ul. (...) i nie było to korzystanie bezprawne. Korzystanie z lokalu miało bowiem swoje źródło w niedochowaniu przez powoda obowiązku dostarczenia pozwanej lokalu socjalnego. Koszty związane z korzystaniem z lokalu pozostawały w bezpośrednim związku z niewykonaniem obowiązku przez jego właściciela- powoda Miasto P.. Zdaniem pozwanej, gdyby powód dostarczył jej lokal socjalny to nie korzystałaby z przedmiotowego lokalu. Pozwana wskazała także, że w okresie objętym pozwem była bezrobotna, samotnie wychowująca dziecko i nie miała środków na opłacanie lokalu.

W piśmie procesowym z dnia 24 września 2020 r. pełnomocnik z urzędu pozwanej wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym zostaną zasądzone, zasądzenie od Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego Poznań Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu, z uwagi na fakt, że koszty te w całości ani w części nie zostały pokryte przez pozwaną.

W odpowiedzi na sprzeciw pozwanej, powód podtrzymał dotychczasowe twierdzenia i dowody. Powód wskazał, iż Miasto P. składa oferty najmu lokali socjalnych osobom uprawnionym zgodnie z kolejnością rejestracji wyroków eksmisyjnych. Gmina dysponuje ograniczoną liczbą lokali, które może przeznaczyć na lokale socjalne. Powód ponownie wskazał, że pozwana nigdy nie wstąpiła w stosunek najmu po zmarłej M. Ć. , a zatem pozwana przez okres objęty pozwem zajmowała sporny lokal bez tytułu prawnego, a co za tym idzie jest zobowiązana do uiszczania stosownych opłat. W zakresie zakwestionowania przez pozwaną roszczenia co do wysokości powód wskazał, że wysokość dochodzonej należności obejmuje nieuregulowane przez pozwaną należności z tytułu bezumownego zajmowania lokalu, w tym opłaty za wodę, ścieki, odpady komunalne, centralne ogrzewanie, które powód uregulował na rzecz dostawców mediów.

Na rozprawie w dniu 15 lutego 2021 r. powód podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko. Pełnomocnik pozwanej wniósł o oddalenie powództwa oraz wniósł o nieobciążanie pozwanej kosztami procesu w przypadku uwzględnienia powództwa oraz o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Wyrokiem z dnia 22 lutego 2021 r. Sąd Rejonowy Poznań Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu w pkt. 1 zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 11.103,03 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie: a) od kwoty 9.815 zł od dnia 1 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty, b) od kwoty 1.288,03 zł od dnia 20 grudnia 2019 r. do dnia zapłaty, w pkt.2 oddalił powództwo w pozostałej części,

w pkt. 3 zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.648,80 zł tytułem wynagrodzenia i zwrotu wydatków nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez ustanowioną z urzędu radcę prawnego A. M. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty, w pkt. 4 przyznał ustanowionemu z urzędu pełnomocnikowi pozwanej radcy prawnej A. M. wynagrodzenie w kwocie 1.170 zł (brutto) i nakazał wypłacić je ze środków Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego Poznań Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu.

Podstawą wyżej wskazanego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu Rejonowego:

Powód jest właścicielem lokalu mieszkalnego numer (...) przy ulicy (...)

w P.. Przedmiotowy lokal w okresie objętym żądaniem pozwu zajmowała pozwana. Powód dysponował przeciwko pozwanej wyrokiem eksmisyjnym, który został wydany przez tutejszy Sąd Rejonowy 13 października 2010 roku w sprawie o sygnaturze akt I C 1110/09. W wyroku tym w punkcie drugim Sąd przyznał pozwanej oraz jej małoletniemu synowi uprawnienie do uzyskania lokalu socjalnego i jednocześnie Sąd wstrzymał wykonanie wyroku eksmisyjnego do czasu zaoferowania przez Miasto P. pozwanej i jej synowi lokalu socjalnego. W związku z tym mimo wydania wyroku eksmisyjnego pozwana wraz z małoletnim synem nadal zajmowała lokal numer (...) przy ulicy (...) w P.. Pozwana zdała lokal powodowi w dniu 30 marca 2018 roku. Uczyniła to niezwłocznie po zaoferowaniu jej przez Miasto P. lokalu socjalnego. Na dzień

1 grudnia 2018 roku wyliczone przez powoda zadłużenie pozwanej za bezumowne korzystanie ze spornego lokalu w okresie objętym żądaniem pozwu wynosiło łącznie 54.108, 36 zł. Na kwotę tę składały się: kwota 45.055,21 złotych stanowiąca zaległość z tytułu bezumownego korzystania oraz kwota 9.053,15 złotych tytułem skapitalizowanych odsetek. Pozwana nie uiszczala opłat za przedmiotowy lokal w okresie objętym żądaniem pozwu. Nie czyniła tego z uwagi na jej trudną sytuację finansową. Pozwana podjęła pracę w 2017 roku, wcześniej była osobą bezrobotną utrzymującą się jedynie z zasiłku dla bezrobotnych. Pozwana samotnie wychowuje dziecko, które z uwagi na zły stan zdrowia wymaga stałej opieki, to skutkowało tym, że pozwana mimo podjęcia pracy świadczy ją jedynie na pół etatu za wynagrodzeniem około 800 złotych. Pozwana otrzymuje z funduszu alimentacyjnego alimenty wysokości 500 złotych. Uzyskiwany dochód wraz ze świadczeniem alimentacyjnym był na tyle niski, że nie pozwalał pozwanej na uiszczanie opłat za bezumowne korzystanie ze spornego lokalu na rzecz powoda w wysokości ponad 800 złotych miesięcznie. Z uwagi na zbyt duży metraż lokalu objętego orzeczeniem eksmisji pozwana nie mogła otrzymać dodatku mieszkaniowego. Od kwietnia 2018 roku pozwana zamieszkuje w lokalu socjalnym zaoferowanym przez powoda. Umowa najmu lokalu socjalnego została zawarta 30 kwietnia 2018 roku. Czynsz najmu wraz z opłatami eksploatacyjnymi, w tym zaliczki na wodę, ogrzewanie sieciowe, odprowadzenie ścieków i gospodarowanie odpadami komunalnymi ustalony w tej umowie obciążający pozwaną wynosi łącznie 377,50 zł miesięcznie. Pozwana otrzymała dodatek mieszkaniowy, który początkowo wynosił 193,17 zł, aktualnie wynosi około 220 zł. Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, które uznał za wiarygodne. Stan faktyczny przedstawiony w uzasadnieniu był w sprawie bezsporny.

Zgodnie z uzasadnieniem pozwu dochodzone roszczenie obejmowało odszkodowanie z tytułu bezumownego korzystania przez pozwaną ze stanowiącego własność Miasta P. lokalu mieszkalnego położonego w P. przy ulicy (...) o powierzchni 67,8 metra kwadratowego w okresie od 1 stycznia 2014 roku do 30 stycznia 2018 roku oraz odsetki od miesięcznych należności w łącznej wysokości 9.053,15 zł naliczone przez powoda do dnia 30 listopada 2018 roku. Dla rozstrzygnięcia sprawy istotna była okoliczność orzeczenia eksmisji pozwanej i jej syna wyrokiem z dnia 13 października 2010 roku, w którym Sąd orzekł, że pozwanej i jej synowi przysługuje prawo do otrzymania lokalu socjalnego, wstrzymując wykonanie eksmisji. Niewątpliwie pozwana zajmowała przedmiotowy lokal i korzystała z niego w okresie objętym pozwem, to jest od 1 stycznia 2014 do 30 stycznia 2018, wyłączając tym samym możliwość dysponowania lokalem przez powoda. Zajmowanie lokalu przez pozwaną nieuiszczającą stosownego odszkodowania

uniemożliwiało powodowi wynajęcie lokalu na wolnym rynku osobom trzecim, a tym samym uzyskanie z tego tytułu korzyści majątkowej w postaci czynszu najmu. Oczywistym jest, że podstawowym obowiązkiem nie tylko najemcy, ale i osób, które nadal zajmują lokal mimo zakończenia stosunku najmu jest uiszczanie regularnie odszkodowania w wysokości określonej w artykule 18 ustęp 2 i 3 ustawy o ochronie praw lokatorów w zamian za dalszą możliwość zamieszkiwania w lokalu. Co do zasady spełnione zostały zatem przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanej. Co do zasady podzielić należy także stanowisko powoda, iż wynikające z artykułu 18 ustęp 2 ustawy o ochronie praw lokatorów odszkodowanie odpowiada wysokości czynszu jaki właściciel mógłby otrzymać z tytułu najmu lokalu. Choć w artykule 18 w brzmieniu obowiązującym do kwietnia 2019 roku nie określono jaką wysokość czynszu albo innych opłat za używanie lokalu należy brać pod uwagę jako miernik wysokości odszkodowania, to jednak przyjmuje się, że chodzi tu o ostatni czynsz, albo inną opłatę za używanie lokalu. Taki wniosek można wyprowadzić z odwołania się przez prawodawcę do sformułowania "gdyby stosunek prawny nie wygasł". Zakładając, że nadal byłby on kontynuowany prawodawca przyjmuje, że byłby lokator uiszczający ten sam czynsz, jaki uiszczal do momentu wygaśnięcia stosunku prawnego, tyle tylko, że nie będzie to już czynsz, a odszkodowanie. Powód dochodził odszkodowania w wysokości 7,60 zł za metr kwadratowy za każdy miesiąc, a kwota ta odpowiadała wysokości czynszu jaki pozwana byłaby zobowiązana uiszczać za lokal przy L., gdyby łączyła ją z powodem umowa najmu.

Pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia, do którego powód w żadnym stopniu się nie ustosunkował. Sąd ocenił zaś, że dochodzone roszczenie było wcześniej przedawnione. W orzecznictwie uznaje się, że odpowiedzialność odszkodowawcza na podstawie art. 18 ust. 2 ustawy o ochronie praw lokatorów jest to odpowiedzialność kontraktowa oparta na zasadach art. 471 k.c. za naruszenie obowiązku zwrotu lokalu po wygaśnięciu tytułu prawnego do korzystania z niego. W przypadku umowy najmu obowiązek ten wynika wprost z art. 671 § 1 k.c. Natomiast w przypadkach określonych w art. 18 ust. 3 ustawy o ochronie praw lokatorów przyznanie w wyroku eksmisyjnym prawa do lokalu socjalnego i wstrzymanie w związku z tym wykonania wyroku eksmisyjnego do czasu dostarczenia takiego lokalu powoduje, że dalsze zajmowanie lokalu nie jest działaniem bezprawnym. Byłego lokatora i właściciela łączy bowiem szczególnego rodzaju stosunek zobowiązaniowy, którego treścią jest zapewnienie lokatorowi możliwości korzystania z lokalu, zaś właścicielowi wynagrodzenia za to korzystanie. Tym samym wyrok eksmisyjny, który został wydany w sprawie, powodował, że pozwana posiadała tytuł prawny do zajmowania lokalu przy ulicy (...). Do obowiązków byłego lokatora przewidzianych w art. 18 ust. 2 i 3 ma natomiast zastosowanie art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów przewidujący miesięczną płatność świadczeń określonych zbiorczo jako świadczenia odszkodowawcze. Oznacza to, że są to świadczenia okresowe, gdyż świadczenie okresowe polega właśnie na periodycznym dawaniu uprawnionemu w czasie trwania określonego stosunku prawnego pieniędzy lub rzeczy oznaczonych co do gatunku, których ogólna ilość nie jest z góry określona. Do dochodzenia świadczeń odszkodowawczych z art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów należy zatem stosować 3-letni termin przedawnienia określony w art. 118 k.c. (porównaj wyrok Sądu Najwyższego z 18 maja 2012 r. IV CSK 490/11 oraz wyrok Sądu Najwyższego 9 listopada 2012 r. sygn. IV CSK 303/12). Na gruncie niniejszej sprawy prowadzi to do wniosku, że dochodzone przez powoda roszczenie pozwem wniesionym w dniu 20 grudnia 2019 r. było przedawnione co do należności wymagalnych przed 1 stycznia 2016 r., a więc w zakresie odszkodowania za miesiące od stycznia 2014 r. do końca listopada 2015 r. włącznie. Miesięczne odszkodowanie za grudzień 2015 r. było płatne w terminie do końca tego miesiąca. Art. 18 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów nie wprowadza bowiem analogicznego rozwiązania, co art. 669 § 2 k.c., który przewiduje w razie braku odmiennego uregulowania w umowie płatność czynszu najmu z góry do dziesiątego dnia miesiąca. A zatem 3-letni termin przedawnienia roszczenia o zapłatę odszkodowania za grudzień 2015 r. rozpoczął bieg 1 stycznia 2016 r. i upłynął z ostatnim dniem roku 2019 zgodnie z art. 118 w brzmieniu po zmianach wprowadzonych z dniem 13 kwietnia 2018 r. (Dz.U. 2018, poz. 1104). Powyższe oznacza, że przedmiotowe powództwo które wytoczono 20 grudnia 2019 r. czyniło zarzut przedawnienia skutecznym i pozwana mogła skutecznie uchylić się od zaspokojenia roszczeń za okres od stycznia 2014 r. do listopada 2015 r., albowiem w tym zakresie roszczenie powoda było przedawnione.

Zasadniczą kwestią sporną poza zarzutem przedawnienia była między stronami kwestia wysokości roszczenia odszkodowawczego. Nie budziło wątpliwości Sądu, że podstawowym obowiązkiem osób zajmujących lokal jest zapłata właścicielowi wynagrodzenia za korzystanie z tego lokalu. Naruszenie tego obowiązku stanowi podstawę do wypowiedzenia stosunku prawnego łączącego strony i żądania wydania lokalu. Ustawodawca jednak dla osób,

które nie są w stanie realizować tego obowiązku lub jak w przypadku pozwanej opiekują się osobami małoletnimi, przewidział prawo do otrzymania lokalu socjalnego i wstrzymania wykonania eksmisji do czasu jego dostarczenia. Obowiązek dostarczenia lokalu socjalnego zgodnie z przepisami ustawy obciąża Gminę. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 23 listopada 2012 r. sygn. akt I CSK 292/12 zawieranie z uprawnionymi umów najmu lokali socjalnych jest formą realizacji zadań administracji publicznej przez organy samorządu terytorialnego w tak zwanych niewładczych formach działania administracji, co mieści się w zakresie pojęcia wykonywania władzy publicznej. Gmina miała zatem obowiązek zaoferowania lokalu socjalnego osobom, co do których Sąd wyrokiem z 2010 r. orzekł o takim uprawnieniu, a niewywiązywanie się z tego obowiązku jest zagrożone odpowiedzialnością odszkodowawczą z art. 18 ust. 5 ustawy. Nadrzędnym zatem celem wprowadzenia tego przepisu było przymuszenie Gminy do zapewnienia lokali socjalnych dla osób, którym Sądy je przyznały. Tymczasem w niniejszej sprawie sytuacja wygląda w ten sposób, że powód z tego obowiązku nie wywiązywał się przez przeszło 8 lat, a ciężar zaniechania aktualnie próbuje przerzucić na pozwaną. Brak uregulowań prawnych w tym zakresie miał charakter systemowy, na co zwrócił już uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich w wystąpieniu do Ministra Infrastruktury i Budownictwa z 31 marca 2016 r., w którym wskazał, że Gminy zamiast dążyć do szybkiego przyznawania lokali socjalnych osobom uprawnionym, występują w stosunku do nich z roszczeniami o zapłatę lub roszczeniami regresowymi, domagając się zapłaty odszkodowania, tak jakby stosunek najmu nadal obowiązywał. Ostatecznie aktualnie problem ten został już zauważony i doprowadził do nowelizacji ustawy o ochronie praw lokatorów i z dniem 21 kwietnia 2019 r. został wprowadzony do ustawy art. 18 ustępow 3a w brzmieniu: "Osoby uprawnione do zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego, jeżeli Sąd orzekł o wstrzymaniu wykonania opróżnienia lokalu do czasu dostarczenia im takiego lokalu, uiszczają odszkodowanie w wysokości czynszu albo innych opłat za używanie lokalu, jakie byłyby obowiązywać opłacać za zajmowany lokal, gdyby lokal ten wchodził w skład mieszkaniowego zasobu Gminy na podstawie umowy najmu lokalu socjalnego". Obowiązek pokrycia właścicielowi różnicy między wysokością odszkodowania, o której mowa w ust. 3, a wysokością odszkodowania uiszczonego przez byłego lokatora ciąży na Gminie. Aktualnie zatem w związku ze zmianą ustawy z dniem 21 kwietnia 2019 r., w przypadku gdy wierzycielem jest Gmina i ona jest także dłużnikiem w zakresie najmu lokalu socjalnego, wskazana zmiana tej ustawy oznacza, że w istocie do czasu docelowego zaoferowania najmu lokalu socjalnego dotychczasowy lokal pełni funkcję takiego lokalu o charakterze socjalnym łącznie z czynszem, jaki winien płacić eksmitowany lokator. To oznacza, że dokonując wykładni przepisu art. 18 ustawy o ochronie praw lokatorów w kontekście celu obowiązku gminy oraz zasad odpowiedzialności lokatorów i gminy, Sąd Rejonowy oceniając te obowiązki w świetle art. 5 k.c., uznał, że brak jest aktualnie przesłanek do zasądzenia odszkodowania od pozwanej na rzecz powoda w pełnej wysokości dochodzonej pozwem. Na podstawie art. 5 k.c. w ocenie Sądu to odszkodowanie powinno ulec obniżeniu. Gmina jest bowiem podmiotem publicznym, mającym działać na rzecz dobra mieszkańców, a nie przez wieloletnie zaniedbania narażać ich na dodatkowe koszty. Dokonując zatem wykładni zgodnej z europejskim prokonsumenckim rozumieniem stosowania prawa oraz przepisem art. 5 k.c., który zabrania korzystania z prawa w sposób sprzeczny z dobrymi zasadami współżycia społecznego, podkreślić trzeba, że powód przez prawie 8 lat nie spełnił podstawowego obowiązku zaoferowania pozwanej lokalu socjalnego i na skutek niewywiązywania się przez gminę z obowiązku zapewnienia lokalu socjalnego, pozwana przez ten okres zajmowała lokal, na opłacenie którego nie było jej stać. Orzekając eksmisję pozwanej jednocześnie przyznano jej uprawnienie do otrzymania lokalu socjalnego, co miało uchronić ją przed bezdomnością oraz zapewnić lokal w założeniu o niższym standardzie, ale równocześnie tańszy w utrzymaniu. Cel ten nie został zrealizowany jedynie z uwagi na niewywiązywanie się ze swojego obowiązku przez gminę. Zatem odpowiedzialność za ten stan rzeczy ponosi gmina i nie jest słuszne ani zasadne, aby zasądzać na rzecz powoda odszkodowanie w pełnej wysokości odpowiadającej stawce czynszu, za jaki powód mógłby lokal wynająć, gdyby pozwana lokal ten opuściła po wydaniu wyroku eksmisyjnego. Sąd zatem wyliczył odszkodowanie za okres nieprzedawniony, to jest od 1 grudnia 2015 r. do końca stycznia 2018 r., przyjmując jako podstawę stawkę czynszu najmu lokali socjalnych i należności z tytułu opłat niezależnych od właściciela przypadających na lokal socjalny. Sąd do wyliczeń przyjął kwotę 377,50 zł, to jest wysokość wynikającą z umowy najmu lokalu socjalnego (k. 44, 46 akt), które ostatecznie w 2018 otrzymała pozwana, albowiem właśnie taki lokal metrażem i standardem odpowiadał możliwościom finansowym pozwanej. Powyższe doprowadziło Sąd do ustalenia, że w okresie od 1 grudnia 2015 roku do 30 stycznia 2018 roku, to jest odszkodowanie wyniosło łącznie 9.815 zł, to jest 26 miesięcy x 377,50 zł. Przy czym nie dokonano żadnych korekt ujemnych lub dodatnich, albowiem strony nie przedstawiły żadnych wyliczeń w tym zakresie, to jest zaoferowany materiał dowodowy nie pozwalał na ustalenie, w jaki sposób ewentualne wpłaty lub

dodatkowe obciążenia powinny być rozliczane. Od należności odszkodowawczych powód naliczył do dnia 30 listopada 2018 roku odsetki ustawowe za opóźnienie, do czego uprawniał go art. 481 § 1 k.c. Jak już wcześniej wyjaśniono, odszkodowanie powinno być płacone do ostatniego dnia miesiąca. Stąd należności odsetkowe do 30 listopada 2018 roku od kwot odszkodowań za poszczególne miesiące począwszy od grudnia 2015 roku wyniosły łącznie 1.288,03 zł. Zgodnie z art. 481 § 1 k.c. powodowi należą się dalsze odsetki ustawowe za opóźnienie od należności głównej, to jest od kwoty 9.815 zł od dnia 1 grudnia 2018 r., zaś od zaległych odsetek za opóźnienie, to jest od kwoty 1.288,03 zł od dnia wniesienia pozwu zgodnie z art. 482 § 1 k.c. W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu. O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 zd.1 k.p.c., obciążając nimi strony stosunkowo, to jest powoda w 80%, a pozwaną w 20%. Powód wygrał niniejszą sprawę bowiem jedynie w 20%. Koszty procesu powoda wyniosły łącznie 8.356 zł, na to składa się kwota: 5.400 tytułem kosztów wynagrodzenia pełnomocnika i 2.956 zł opłaty sądowej od pozwu. 20% tej kwoty, to jest kwota 1.671,20 zł, w tej kwocie powód może zasadnie domagać się zwrotu kosztów tego postępowania. Koszty pozwanej, to koszty pełnomocnika w wysokości 5.400 zł, 80% tej kwoty to 4.320 zł. Po wzajemnej kompensacji kwoty 4.320 i kwoty 1.671,20, zasądzeniu w punkcie 3. podlegała kwota 2.648,80 zł, jest to kwota, którą Sąd zasądził od powoda na rzecz pozwanej i obejmuje ona w zakresie kosztów, jakie poniosła pozwana, koszty wynagrodzenia pełnomocnika, którego pozwana otrzymała z urzędu. Ponieważ zgodnie z przepisami w niniejszej sprawie pełnomocnik ustanowiony z urzędu ma zagwarantowane koszty tak zwanej pomocy prawnej udzielonej z urzędu i przy tej wartości przedmiotu sporu minimalna opłata za pomoc prawną wynosiła kwotę 3.600 zł. Ponieważ od strony przeciwnej, czyli od powoda, pełnomocnik otrzymał kwotę 2.648,80 zł, to pozostałą kwotę tak, aby pełnomocnik otrzymał 3.600 zł, czyli pozostałą kwotę w wysokości 951,21 zł Sąd przyznał od Skarbu Państwa. Ponieważ kwota 951,20 zł jest kwotą netto, to Sąd musiał doliczyć VAT i z tytułu VAT-u doliczeniu podlegała kwota 218,78 zł, suma kwot 951,20 zł oraz VAT-u dała kwotę 1.170 zł brutto. I tę kwotę Sąd przyznał pełnomocnikowi z urzędu i nakazał wypłacić to wynagrodzenie od Skarbu Państwa.

Apelacje od powyższego wyroku wywiedli zarówno powód, jak i pozwana.

Powód reprezentowany przez fachowego pełnomocnika zaskarżył orzeczenie w części tj. co do pkt. 2 w zakresie oddalenia powództwa ponad kwotę 17.828,82 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 14.386,95 zł od dnia 1.12.2018 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 3.440,87 zł od dnia 20.12.2019 r. do dnia zapłaty, co do pkt. 3 w zakresie obciążenia powoda kosztami z tytułu wynagrodzenia i zwrotu wydatków nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez ustanowioną z urzędu radcę prawnego.

Zaskarżonemu orzeczeniu powód zarzucił naruszenie:

1) art.233§1 k.p.c. polegające na sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenie materiału dowodowego i w konsekwencji przyjęcie, że w stanie faktycznym zrealizowały się przesłanki zawarte w przepisie art. 5 k.c. dające podstawę do przyjęcia niższej stawki odszkodowania, a także przyjęcie przez Sąd I instancji, że żądanie objęte pozwem pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego,

2) art. 5 k.c. poprzez niezasadne zastosowanie tego przepisu w sprawie i w konsekwencji obniżenie stawki odszkodowania należnego powodowi, podczas gdy z okoliczności faktycznych i prawnych nie wynika, aby powód dopuścił się nadużycia przysługującego mu prawa.

Wskazując na powyższe powód wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. 2 poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 17.824,83 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie: od kwoty 14.383,95 zł od dnia 1.12.2018 r. do dnia zapłaty, od kwoty 3.440,88 zł od dnia 20.12.2019 r. do dnia zapłaty,

2) zmianę zaskarżonego wyroku w pkt. 3 i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych,

3) zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych w postępowaniu apelacyjnym.

W odpowiedzi na apelację powoda pozwana wniosła o oddalenie apelacji powoda w całości oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II instancji w kwocie 1.800 zł netto wraz z 23% podatkiem Vat, tj. 2.214 zł brutto tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu z uwagi na fakt, że koszty te w całości ani w części nie zostały uiszczone przez pozwaną.

Pozwana reprezentowana przez fachowego pełnomocnika zaskarżyła orzeczenie w części tj. w zakresie pkt 1, 3 i 4.

Zaskarżonemu orzeczeniu pozwana zarzuciła naruszenie:

1) art. 233§1 k.p.c. poprzez przekroczenie przez Sąd I instancji granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie tej oceny w sposób niewszechstronny oraz poprzez wysnucie wadliwych wniosków, co do działań i zaniechań powoda związanych z nieprzyznaniem lokalu socjalnego i uznanie, że zaniechania powoda w stosunku do pozwanej uzasadniały wyłącznie obniżenie odszkodowania za korzystanie z lokalu, podczas gdy przeprowadzone dowody, zwłaszcza zeznania pozwanej wskazują na istnienie okoliczności uzasadniających oddalenie powództwa w zakresie nieprzedawnionym w całości,

2) art. 5 k.c. poprzez błędne jego zastosowanie i obniżenie zasądzonego od pozwanej na rzecz powoda odszkodowania, zamiast oddalenie powództwa w zakresie nieprzedawnionym w całości,

3) art. 98 §1 k.p.c. w zw. z §2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych poprzez:

a) przyznanie pełnomocnikowi z urzędu w zakresie w jakim strona pozwana postępowanie wygrała od powoda na rzecz pozwanej, zamiast od zlecającego Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu,

b) zastosowanie stawek za to wynagrodzenie określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 3.10.2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu, mimo iż stosowanie tych stawek zostało uznane za sprzeczne z Konstytucją na podstawie wyroku TK z 23.04.2020 r. SK 66/19, zamiast stawek jak dla pełnomocnika z wyboru określonych w rozporządzeniu MS z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych,

c) przyznanie wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu od strony przegrywającej bez uwzględnienia podatku VAT.

Wskazując na powyższe pozwana wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości,

2. zasądzenie od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Poznań Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 5.400 zł netto wraz z 23% podatkiem VAT tj. 6.642 zł brutto tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu,

3. zasądzenie od Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II instancji w kwocie 2.700 zł netto wraz z 23% podatkiem Vat tj. 3.321 zł brutto tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, z uwagi na fakt, że koszty te w całości, ani w części nie zostały uiszczone przez pozwaną bądź inną osobę.

W odpowiedzi na apelację pozwanej powód wniósł o oddalenie apelacji pozwanej i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Obie apelacje nie zasługiwały na uwzględnienie.

Oceniając trafność i zasadność zarzutów apelacji wskazać należy, iż Sąd Rejonowy w toku przeprowadzonego przez siebie postępowania dowodowego w wystarczający sposób wyjaśnił okoliczności faktyczne mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a zaofiarowane przez strony dowody poddał logicznej i zgodnej z zasadami doświadczenia życiowego ocenie, w pełni pozostającej pod ochroną art. 233 k.p.c. Sąd Okręgowy podziela dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne i uznaje je za własne. Na pełną aprobatę zasługiwały także rozważania prawne poczynione przez Sąd I instancji.

Sąd Okręgowy nie podzielił zarzutów sformułowanych w apelacji powoda. Pierwszy z nich dotyczył naruszenia art.233§1 k.p.c. polegającego na sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia życiowego ocenie materiału dowodowego i w konsekwencji przyjęcie, że w stanie faktycznym zrealizowały się przesłanki zawarte w przepisie art. 5 k.c. dające podstawę do przyjęcia niższej stawki odszkodowania, a także przyjęcie przez Sąd I instancji, że żądanie objęte pozwem pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Drugi zarzut dotyczył naruszenia art. 5 k.c. poprzez niezasadne zastosowanie tego przepisu w sprawie i w konsekwencji obniżenie stawki odszkodowania należnego powodowi, podczas gdy z okoliczności faktycznych i prawnych nie wynika, aby powód dopuścił się nadużycia przysługującego mu prawa.

Zastosowanie swobodnej oceny dowodów ma na celu ustalenie elementów podstawy faktycznej powództwa. Sąd musi bowiem przed rozstrzygnięciem o żądaniach strony ustalić czy twierdzenia o faktach znajdują podstawę w materiale dowodowym, czy też nie. Swobodna ocena dowodów pozwala zatem w przypadku sprzeczności wniosków płynących z przeprowadzonych dowodów, np. sprzecznych zeznań świadków, jednym dać wiarę a innym odmówić waloru wiarygodności. Wszelkie rozważenie zebranego materiału oznacza zaś uwzględnienie wszystkich dowodów przeprowadzonych w toku postępowania oraz uwzględnienie wszystkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych środków dowodowych, a mających znaczenie dla ich mocy i wiarygodności.(wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2003 roku, V CKN 417/01) W tym zakresie należy brać pod uwagę cały materiał sprawy. W wyniku swobodnej oceny dowodów sąd dokonuje selekcji zebranego materiału pod kątem widzenia istotności poszczególnych jego elementów. Ponadto prawidłowa ocena zgromadzonych dowodów wymaga ich właściwej interpretacji. Przepis 233§ 1 k.p.c. jest zatem naruszony, gdy ocena materiału dowodowego koliduje z zasadami doświadczenia życiowego lub regułami logicznego wnioskowania. W niniejszej sprawie taka sytuacja nie występuje.

Przechodząc do formułowanego na tym tle zarzutu wskazać należy, że Sąd Rejonowy prawidłowo ocenił materiał dowodowy, dokonał prawidłowej wykładni art. 18 ustawy o ochronie praw lokatorów i zastosował w sprawie art. 5 k.c. Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że nie było przesłanek do zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda odszkodowania w pełnej wysokości dochodzonej pozwem. Powód przez kilka lat nie wykonał ciężącego na nim obowiązku zaoferowania pozwanej lokalu socjalnego. Pozwana zatem zajmowała lokal, na który nie było jej stać na skutek zaniechania przez powoda obowiązku zapewnienia lokalu socjalnego. Orzekając eksmisję pozwanej jednocześnie przyznano jej uprawnienie do otrzymania lokalu socjalnego, co miało uchronić ją przed bezdomnością oraz zapewnić lokal mniejszy i tańszy w utrzymaniu. Cel ten nie został zrealizowany jedynie z uwagi na niewywiązywanie się ze swojego obowiązku przez gminę. Słusznie przyjął Sąd I instancji, że skoro odpowiedzialność za ten stan rzeczy ponosi gmina, nie jest słuszne ani zasadne, aby zasądzać na rzecz powoda odszkodowanie w pełnej wysokości odpowiadającej stawce czynszu, za jaki powód mógłby lokal wynająć, gdyby pozwana lokal ten opuściła po wydaniu wyroku eksmisyjnego. Powód nie powinien przerzucać odpowiedzialności za gospodarowanie lokalami socjalnymi na osoby uprawnione do ich otrzymania. Ponadto powód w niniejszej sprawie nie zaferował żadnych konkretnych dowodów (rozliczeń potwierdzonych odpowiednimi dokumentami), z których wynikałoby, aby wysokość stawki za obecnie zajmowany przez pozwaną lokal socjalny, którą posłużył się do swych wyliczeń Sąd I instancji, była nieprawidłowa. To na powodzie spoczywał ciężar dowodu w tym zakresie, któremu strona powodowa nie sprostała. Nieprawidłowe jest także stanowisko powoda, że wysokość należnego mu odszkodowania winna odpowiadać powierzchni spornego lokalu. W toku postępowania przed Sądem I instancji pozwana wskazywała kilkukrotnie, że powierzchnia spornego

lokalu była dla pozwanej i jej syna za duża, a co za tym idzie, wysokość należnego odszkodowania była zbyt wysoka. A zatem, gdyby pozwana otrzymała ofertę lokalu socjalnego w odpowiednim czasie po wydaniu wyroku eksmisyjnego, to nie zajmowałaby spornego lokalu o tak dużej powierzchni i wysokich opłatach za korzystanie z niego.

Nietrafne okazały się także zarzuty podniesione w apelacji przez pozwaną.

Nie można zgodzić się z pozwaną, że w niniejszej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za oddaleniem powództwa w całości i odstąpieniem od obciążenia pozwanej odszkodowaniem z tytułu bezumownego korzystania z lokalu. W przedmiotowej sprawie okolicznością bezsporną pomiędzy stronami był fakt, że pozwana A. P. korzystała ze spornego lokalu w okresie objętym pozwem. W toku postępowania pozwana przyznała, że nie uiszczała na rzecz właściciela lokalu- strony powodowej żadnych kwot z tytułu zajmowanego lokalu, nawet za zużyte media. Pozwana zajmowała przedmiotowy lokal i korzystała z niego w okresie objętym pozwem, to jest od 1 stycznia 2014 r. do 30 stycznia 2018 r., wyłączając tym samym możliwość dysponowania lokalem przez powoda. Zatem za ww. okres powodowi należne jest odszkodowanie za bezumowne korzystanie z lokalu przez pozwaną. Podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia był skuteczny i pozwana mogła skutecznie uchylić się od zaspokojenia roszczeń za okres od stycznia 2014 r. do listopada 2015 r., albowiem w tym zakresie roszczenie powoda było przedawnione. Za pozostały okres zajmowania spornego lokalu przez pozwaną powodowi należało się odszkodowanie w wysokości ustalonej przez Sąd Rejonowy. Sprzeczne z zasadami współżycia społecznego byłoby natomiast całkowite odstąpienie od obciążenia pozwanej odszkodowaniem z tytułu bezumownego korzystania z lokalu za nieprzedawniony okres, skoro pozwana faktycznie w tym okresie lokal zajmowała i z niego korzystała.

Prawidłowo Sąd Rejonowy orzekł o kosztach procesu na podstawie art. 100 zd.1 k.p.c. oraz stosownie do § 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3.10. 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu. Podkreślić przy tym należy, że orzekając o kosztach zastępstwa procesowego pozwanej w punkcie 3. zaskarżonego wyroku Sąd I instancji orzekł na podstawie Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, natomiast jedynie w zakresie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej przyznanych w części od Skarbu Państwa prawidłowo zastosował przepisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3.10. 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu. W świetle powyższego również zarzuty pozwanej w tym zakresie okazały się niezasadne.

W konsekwencji obie apelacje jako bezzasadne podlegały oddaleniu w oparciu o art. 385 k.p.c., o czym Sąd Odwoławczy orzekł w punkcie 1. wyroku.

O kosztach wywołanych wniesieniem apelacji pozwanej rozstrzygnięto w pkt. 2 i 4 wyroku.

Na podstawie § 8 pkt 5 w zw. § 16 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu przyznano radcy prawnemu A. M. ze Skarbu Państwa kwotę 1.470 zł brutto (tj. 1.200 zł + podatek VAT) tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu na skutek apelacji pozwanej (pkt 2 wyroku).

W punkcie 4. wyroku na podstawie art. 102 k.p.c., opierając się na zasadzie słuszności, Sąd Okręgowy nie obciążył pozwanej obowiązkiem zwrotu na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego powoda w postępowaniu na skutek apelacji pozwanej z uwagi na trudną sytuację majątkową i osobistą pozwanej, która stanowiła podstawę do zwolnienia jej od kosztów sądowych w całości (k.144 w zw. z k.129-138 akt).

Na podstawie art. 98 k.p.c. i §2 pkt 5 w zw. z §10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w punkcie 3 wyroku Sąd Okręgowy zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego pozwanej, tj. nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanej w postępowaniu na skutek apelacji powoda.

Małgorzata Radomska-Stęplewska